

TÜRK DAMASI

Kahraman OLGAC

Bütün ünlü satranç ve briç oyuncularına, bu oyunları öğrenmeye başlamadan önce, mutlaka DAMA oynamışlardır. Ben de altı yaşından yirmi bir yaşına kadar sürekli DAMA oynadım. Ta ki, 1 Şubat 1944 tarihinde satranççı görüp büyüleninceye kadar !

Kırk yıllık notlarımı bakıyorum. Dama gerçekten çok eski bir geçmişe sahip. Doğu oyununun olduğu besbelli; ama icadı ve tarihi hakkında kimsenin bir bilgisi yok. Aslında dama, satranç gibi, tam bir zihin sporudur. Üstelik satrançtan daha basit olduğu için halk arasında satrançtan daha fazla yaygındır.

Deha şimdiye kadar yazılmış bir dama kitabı görmedim. 1889 tarihinde Kitapçı Harekil, benim duyup da görmediğim iki küçük dama risalesi yayınlamış. O zamanın ünlü damacıları olan Ethem Bey, Derviş Hampar, Nadir Molla, Halil Paşa, Şakir Baba ve İbrahim Bey'in ünlü oyunları varmış bu risalelerde. Herhalde İstanbul kütüphanelerinde bulunur.

Sultan Abdülaziz, pehlivanları koruduğu gibi, gerçek bir dama meraklısı olduğu için, damacıları da yanından ayırmaz ve özel damacıbaşı İbrahim Bey'e, on sarı lira damacılık maaşı vermiş. O devirde on sarı lira, yüksek bir memurun maaşına eşittir.

Eskiler "Marifet iltifata tabidir" derlerdi. Ne yazık ki, himaye görmeyen oyunlar unutulmaya terk edilirken gençlerimiz, kahve köşelerinde kolay kağıt oyunları ya da okey oynayarak vakit öldürüyorlar.

Damanın satranca göre imkânları sınırlı olduğu halde, öyle uzun ve güzel kombinezonları vardır ki, gerçekten hiç bilmeyenleri bile şaşırtır. 15 taş vererek, geriye kalan tek dama ile rakibin 16 taşını toplamak, gerçekten hayret edi-

Şansa yer vermiyen oyunların başında satranç gelir. Kağıt oyunlarında da briç "satrançın kız kardeşi"dir. Bütün dünyada tutulan, turnuvaları, dünya şampiyonlukları yapılan, federasyonları, kulüpleri olan bu iki kardeş oyunun "üvey kardeşi" sayabileceğimiz TÜRK DAMASI ne yazık ki, kahve köşelerinde unutulmaya terk edilmiştir.

lecek derin bir görüş ve üstün bir muhakeme ürünüdür.

Notlarım arasında, damacıbaşı İbrahim Bey'in "dolap"larından birini buldum. Acem şampiyonuna karşı yapmış bu dolabı, Damada notasyon olmadığı için uzun olan kombinezonu, benim diyagramlarla Foto-Dama şekline getirdim. Herhalde dama meraklıları, bu ünlü dolabı bir foto-roman gibi izleyebilecekler sanıyorum.

Diyagram : I Beyaz, damacıbaşı İbrahim Bey. Siyah ise Acem şampiyonu ! İki taraf üçer taş kesişerek bu duruma gelmişler. İbrahim Bey "Dolap"ına rakibine önce iki taş vererek başlıyor.

Diyagram : II'de gördüğünüz gibi siyah iki taş alarak damaya çıkmış ama sıra yine beyazda ! "Dolap" operasyonu iki taş daha vererek devam ediyor.

Diyagram : III Beyaz, bir taş daha veriyor. Kurallara göre verilen taş alınmak zorunda olduğundan hamle sırası ve oyunun idaresi hep beyazın elinde.

Diyagram : IV Beyaz, bir taş daha İkrâm ediyor.

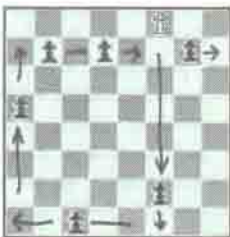
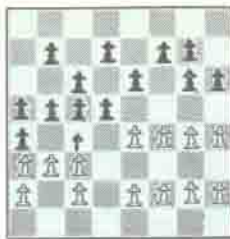
Diyagram : V Beyazın taş İkrâmı devam ediyor. Bakalım bu iş nereye varacak?

Diyagram : VI Buyurun bir taş daha. Nasıl olsa taş yemeye alıştınız !

Diyagram : VII Tahtada beyazın 5 taşı kaldı. Ama o çekinmeden taş vermeye devam ediyor. Bu kez büyük amacını gerçekleştirmek için iki taş veriyor.

Diyagram : VIII "Bir taş daha alır mısınız?" Böylece büyük "Dolap hareketi"nin birinci kısmı tamamlanmış oluyor. Beyaz ilk kez taş yemeye başlayacak !

İbrahim Bey'in Ünlü Dolabının "Foto-Dama" sı



Diyagram : IX Beyaz, oklarla işaretlediğim yoldan 7 taş toplayarak damaya çıkıyor.

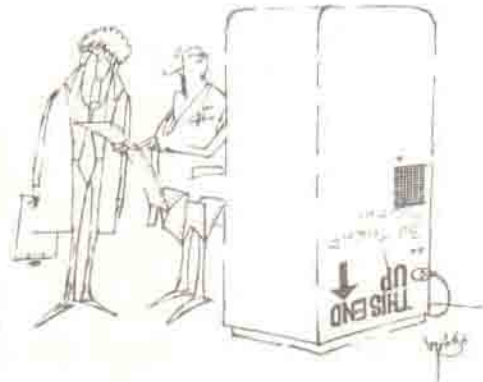
Diyagram : X Siyahın hâlâ altı taşı var ama durumu çok kötü. Çünkü "taş üstü" pozisyonunda, yani beyazın dama olmayan tek taşını istiyor. "Buyurun alın efendim. Nasıl olsa komşuyuz! Ben de sizin bütün taşlarınızı toplayarak oyunu kazanacağım."

Diyagram : XI

Beyazın tek taşı olan dama (sonuncu Mo-hikan!) siyahın altı taşını toplayarak "dolab"ı durdurur.

Satrancın güncelleşmesi ve yayılması konusunda elden geldiğince, uzun süredir çaba sarf eden dergimizde, Türk daması konusunu ilk kez gündeme getirerek, dama severlerin bilinçli bir yaklaşımla bir araya geleceğine inanıyoruz. ■

BİLGİ İŞLEM



— Bu sayı 666 değil, 999 olmalıydı.

SİZ OLSAYDINIZ ?

(“Satranç Dünyası”ndaki soruların yanıtları)

Çözüm :

Diyagram : I

1. Vxd8 Kxd8 2. gx7 Şe7 3. Fc5 mat Mackenzie)

Diyagram : II

1. Vd5 Şc8 2. Vd7 Şb8 3. Vd8 Ac8 4. Vxc8 Şxc8 5. Ke8 mat

Diyagram : III

1. Kx7 Axf7 2. Ah6 Şh8 3. Axf7 Kxf7 4. Ahxf7 Şg8 5. Ah6 Şh8 6. Vg8! 7. Kxf8 7. Af7 mat (Romatté)